Akinek „a lelke kedves volt Isten előtt”

Boldog Brenner János

1931–1957

Szerkesztette:
Fancsali Andrásné

Kiadja
Martinus Könyv- és Folyóirat Kiadó
9700 Szombathely, Berzsenyi Dániel tér 3.
Telefon: 94/513-191, 30/659-7320
E-mail: info@martinuskiado.hu
Webáruház: www.hitebreszto.hu
Blog: blog.martinuskiado.hu
Felelős kiadó: Teklits Tamás igazgató

Minden jog fenntartva!

Jelen könyvet vagy annak részleteit bármely formában reprodukálni vagy közölni csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével lehet.

Nyomdai munkák
Nyomdai ötletek Kft.
7100 Szekszárd, Ybl M. u. 3.

Felelős vezető
Jankovics Zoltán

HU ISBN 978-615-50913-7-7

Akinek „a lelke kedves volt Isten előtt”

Boldog Brenner János

1931–1957

Szombathely, 2018

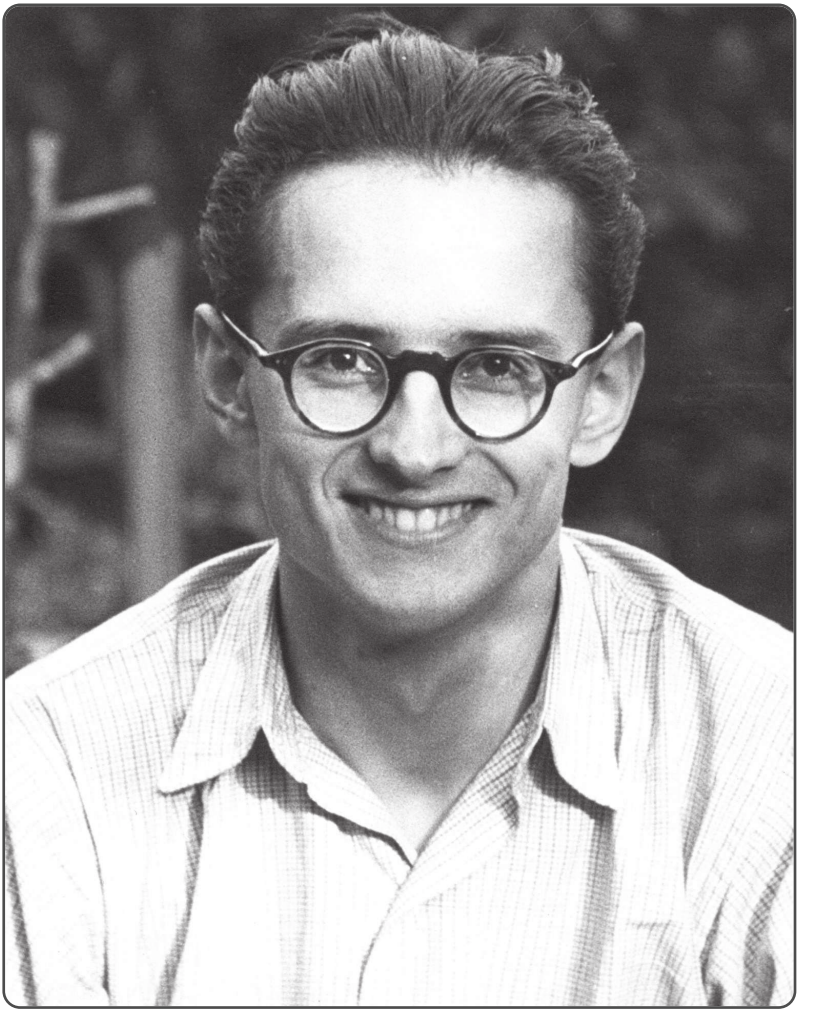

„Élete példakép volt,
halála pedig ábeli áldozat, amelyet a jó Isten
híveinek üdvösségéért fogadjon el.”
(Kovács Sándor szombathelyi megyéspüspök
1958. évi körleveléből)

Kerekes Károly O. Cist.

Lángoló vércseppek
(részlet)

Ajkunk könnyek közt zeng ma hálát
egy vértanú papért, Urunk;
törd fel szívünk berozsdált zárját,
hogy onnan csorduljon szavunk.

Ne csak ruhánk legyen ma láng-szín,
a csontunk is fogjon tüzet,
melyben elhamvad minden más kín,
csak az fáj, hogy e föld süket.

(...)

Urunk, töröld le könnyeinket,
bár sírunk, boldogok vagyunk,
a mártír-vérnek könnye minket
szent hitre gyújt: Feltámadunk!

A mi Istenünk élő Isten,
élők Ura, s nem holtaké;
testvérünkért őt áldja minden,
testvérünk él, – ő Istené!

Előszó

Brenner János édesanyja sok évvel a fia brutális meggyilkolás után azt mondta: *„Ha behunyom a szemem, tisztán látom az ő mosolygós, kedves arcát.”* Fancsali Andrásné a források nagyon alapos ismeretén nyugvó és nagy érzékenységgel megírt könyve abban segíti az olvasót, hogy szinte magunk előtt láthassuk Brenner János vértanú derűs, tiszta, sugárzó arcát, egyenes, bátor tekintetét.

A könyv gyönyörűen ábrázolja, hogy Brenner János életszentsége és életáldozata mögött ott áll az ő mélyen hívő, imádságos, szeretettel teli családja. Az olvasóban önkéntelenül is felmerül a kérdés: Vannak-e még ilyen családjaink? Vannak-e még olyan családok, ahol az édesapa a „család papja”, aki odafigyel a fiai lelki-szellemi fejlődésére, és példát ad nekik a hitvalló életével? Vannak-e még olyan családok, ahol a szülők között mindig békesség, jókedv és szeretet uralkodik, ahol szülők és gyermekek együtt mennek gyónni, ahol segítik a szegényt?

Brenner János atya arca szinte mindig mosolygós, derűs volt, mert betöltötte szívét Isten szeretete. Kiegyensúlyozott, vidám személyiség volt. A szemináriumi elöljárók így jellemezték: *„A legtehetségesebb növendékek egyike. Kiforrott egyéniség.”* Az emberek sze-

rettek a közelében lenni, mert volt egy derűs, tiszta kisugárzása. Élete utolsó reggelén így köszöntötte e plébánián reggelit készítő Málcsi nénit: *„Málcsi néni, olyan gyönyörű a reggel! Át tudnám ölelni a világot!”* Ha szeretnénk, hogy legyenek ilyen derűs, tiszta tekintetű, jóakarattal teli fiataljaink, akkor újra meg kellene találnunk az utat a Teremtőhöz, az Élet Forrásához.

Brenner János vértanú ezt írta a lelki naplójába tizenkilenc évesen, a beöltözése előtt: *„Szívem legmélyebb hálájával és szeretetével köszönöm meg Neked azt az igen-igen nagy kegyelmet, hogy szolgálatodra rendeltél. Add, hogy életem méltó legyen hivatásomhoz, hogy szent lehessek, mert én egyszerre, mindent és egészen fenntartás nélkül akarok adni.”* Lángoló fiatalember volt, ahogyan a neve (Brenner) is jelzi. A kommunista diktatúra ezt a lángolást akarta eltaposni; azt a hitet, azt a fényt, amely az Egyházból, amely Brenner Jánosból sugárzott. Az ő boldoggá avatásával az a fény, amit kioltani próbáltak, végérvényesen felragyog.

Ez az új, Brenner János vértanú alakját nagyon szemléletesen elénk állító könyv segítsen abban, hogy az ő sugárzó, derűs, hiteles papi élete, a vértanúsága és égi közbenjárása a kegyelem bőséges forrása legyen családjaink, a fiatalok, papjaink és mindannyiunk számára!

Dr. Székely János szombathelyi megyéspüspök

Meghalt Krisztusért

Közeledik a karácsony. Advent utolsó napjaiban járunk. A várakozás áthatja a lelkeket. De nem csak öröm van ebben a várakozásban, nem csak Krisztus eljövetele foglalkoztatja az embereket. Sötét időket élünk. A félelem a mindennapi élet velejárója. Ki tudja, mikor, miért, hova viszik el az embert. December van. Tél. A káplán a plébánián csendesen imádkozott. Közben arra gondolt, milyen kegyetlen mosolyra emlékeztet a sötét téli égen a Hold. Nem mintha babonás lett volna vagy álmodozó. De ebben az időben, ezen a sötét, téli éjszakán mégis ez jut az eszébe, s mosolyogva imádkozik tovább: ha az Úr velem, ki ellenem?

Kopogtatnak. Ki lehet az ilyen későn? Beteghez hívják, hogy áldoztassa meg. Azonnal elkészül, magához veszi kis tarsolyban az Oltáriszentséget, és elindul kísérőjével a dombtetőn keresztül vezető úton. Az erdő szélén előugrik néhány ember és megtámadja. Próbálna futni, de nincs menekvés. Érzi, hogy egy penge hatol testébe. Kiált, de hiába, támadói nem kegyelmeznek, egyre-másra szurkálják a késeket a fiatal papba. A falu pedig süket. Ki is merne ilyen sötét éjszakán meghallani akármit is?

A papnak már csak egyetlen gondja van: kezével óvni, védeni az Oltáriszentséget: Krisztus Szent Testét. Szé-

pen, lassan lepörög előtte az élete: tisztán látja azt a napot, amikor 1931. december 27-én megszületett. Lepörögnek előtte gyermekévei, amikor testvéreivel együtt a papi hivatást választja. Elvillannak szeme előtt a gimnazista évek, jól látja a napot, amikor belépett a ciszterci rendbe, és amikor ott kellett hagynia a feloszlatott rendet. Elmosolyodik a lelke, amikor a pappá szentelését éli újra át a szombathelyi székesegyházban. De nem sokáig gyakorolhatta hivatását. Rövid idő kellett ahhoz, hogy kivívja a rendszer haragját és meggyilkolják. Ez a december 14-i téli este mindennél tisztábban fut át a szeme előtt. Nem érez haragot. Jézus is meg tudott bocsátani a kereszten gyilkosainak. Ő is megbocsát. Elszunnyadó értelme utolsó erőfeszítéseivel talán egy imát is elrebeg értük.

Az Oltáriszentséget egy pillanatra sem engedi el, s az egyik karácsonyi ének szavai hatják át szívét, miközben lelkét visszaadja Teremtőjének: *„... menedéket adok Néked mindhalálomig”*.

Azt már nem láthatta, hogy milyen későn indul meg ügyében a nyomozás, sem az emberek megfélemlítését és hallgatását. Azt sem, amikor levették képét a győri szeminárium faláról, és hallgatni kellett az ő vértanúságáról.

Nem sikerült elfeledtetni Brenner Jánost. Képe visszakerült a szeminárium falára, 1992-ben emlékke-

resztet állítottak halálának helyén, 1996-ban pedig emlékkápolnát szenteltek a vértanú tiszteletére, majd megkezdődött boldoggá avatási eljárása.

(Az írás 2003-ban jelent meg a 375 éves Győri Hittudományi Főiskola és Papnevelő Intézet jubileumi kiadványának Vértanú elődünk című fejezetében.)

Brenner János gyermekkora

„A társadalom magja, sejtje a család. Így szokták mondani.
És valóban így is van. A családi élet egészségén vagy romlásán
áll, illetve bukik egy nép vagy nemzet. (...)
Tőletek függ, hogy mivé lesz. A családi hűség, szeretet,
megértés az út, mely a boldogsághoz vezet.”
(Brenner János 1957. január 13-án Rábakethelyen
elmondott szentbeszédéből)

Brenner János • 1937. március 15.

A Brenner család • 1942. augusztus 16.

A Brenner család Szombathely város történelmének részese, a település fejlődésében szerepet vállaló neves polgárcsalád. A családtagok között találunk jogászt, katonatisztet, téglagyáralapítót, több neves építészt és papot.

A jogtudós Brenner Tóbiás előbb a város főjegyzője, majd 1902-től 1914-ig polgármestere volt. Hivatali ideje alatt jelentős középületekkel gyarapodott Szombathely. Ezekben az években épült fel a városi múzeum, a Gyermekkórház, a Vakok Intézete, a népfürdő; a Domonkos-rendi- és kármelita nővérek zárdája; a városlakók kedvelt kiránduló- és pihenőhelye a Szent István parkban: a KIOSZK; az erdei iskola; több díszes palota a belvárosban; megindult a zenei oktatás a zeneiskolában, megalakult a szimfonikus zenekar. Brenner polgármester állíttatott szobrot az első szombathelyi püspöknek, Szily Jánosnak is 1909-ben. Nyugdíjba vonulásakor, 1914-ben díszpolgári címmel tüntették ki. 1919-ben hunyt el.

A városban sokan ismerték és tisztelték Brenner Tóbiás népes és vallásos családját is. Tekintélyüket és nagyrabecsülésüket jelzi, hogy a ferences templom szentélyében külön padja volt a Brenner családnak. A mai tiszteletet is kifejezi, hogy a család nagy lakóháza, az ősi Brenner-villa szomszédságában lévő szép park – melyben játszótér és Kresz-park is működik, egyben

népszerű szórakozási helyszíne a kisgyermekes családoknak, s itt magasodik az 1926-ban épített, ma már használaton kívüli víztorony – a múlt század első fele óta a Brenner-park nevet viseli. A villa több tulajdonosváltás után elhanyagolt állapotban van; a városi tulajdonú víztorony és park felújítását 2018-ra tervezi az önkormányzat. Szombathelyen az egyik körutat Brenner Tóbiásról nevezték el. 1997-ben a körút elején, egy újonnan épült házra elhelyezték a névadó emléktábláját, Tornay Endre András (1949–2008) szobrászművész alkotását.

Brenner Tóbiás hitvesének, Kaiser Anna Mária Karolinának két nagybátyja, Stegmüller János kanonok és Stegmüller Károly jáki apát a Szombathelyi Egyházmegye elismert és a hívek által szeretett papjai voltak az 1800-as évek második felében. Így az ő példájuk nyomán és a család hitvalló életéből fakadóan is nagyon szerette volna Brenner Tóbiásné, ha gyermekei között lesz, aki az Istennek szentelt életet választja hivatásul. A tizedik gyermek, József, már kicsi korától kezdve szívesen és komolyan vett részt a család közös imáiban, az egyházi szertartásokon és ünnepeken. Kaiser Karolina – látva fia buzgóságát – imáiban kitartóan kérlelte a Mennyei Atyát azért, hogy gyermeke kapja meg a papi hivatás kegyelmét. Bár Isten hallotta a kérést,nem Józsefet, hanem annak három fiúgyerme-

két hívta papjai közé (és még két unokatestvérüket is: Brenner József Katalin nevű testvérének fiát, ő dr. Szabó Miklós, és Erzsébet nevű nővérének fiát, Szigetváry Gézát). Brenner József tehát nem lépett papi pályára, hanem a szombathelyi premontrei gimnáziumban érettségizett, majd a budapesti Műszaki Egyetemen szerzett gépészmérnöki diplomát.

Magyarországon – 45 éves megszakítással – 1883 óta működik a Szent Szív Társaság, a Sacré Coeur kongregációja. (A szerzetes nővérek apostoli szolgálatot vállaltak a leánynevelésben és oktatásban, iskoláik is voltak. Ma a fővárosban és Miskolcon van rendházuk, a pasztorális munka mellett az iskolán kívüli nevelésben és a felnőttképzésben van szerepük.) Budapesti híres gimnáziumukban tanult Wranovich Julianna, aki az akkor még hazánkhoz tartozó Felvidéken született, Trencsén-Bánban. Ügyvéd édesapja Budapesten, Pozsonyban és Bécsben is praktizált. Julianna a család hatodik gyermeke volt, édesapja kedvence, mert a kedves természetű kislány sokat segített a háztartásban és testvérei ellátásában. A pesti gimnáziumból már Csehszlovákiába tért haza, ugyanis a történelmi helyzet megváltozása következtében 1918. október 28-án megalakult új állam, a Csehszlovák Köztársaság részévé vált a Felvidék is. Legidősebb nővére Magyarországon élt, a testvérek gyakran nyaraltak nála. Egy

ilyen családi összejövetelen ismerte meg Juliannát Brenner József.

1929. szeptember 23-án kötöttek házasságot a szombathelyi székesegyházban. Kezdetben az ősi Brenner családi házban volt az otthonuk, majd 1933-ban saját házat építettek a kúria parkjában. A nagy udvar gyermekeiknek kitűnő játszóhelye volt.

Mindketten hívő, keresztény családban nevelkedtek, közös életükre is ez volt a jellemző: békés, szerető, Istennek tetsző családot alapítottak. Tökéletes összhangban éltek.

Brenner József Szombathelyen iparfelügyelőként dolgozott. 1940-ben a pécsi Iparfelügyelőség vezetőjének nevezték ki (ide is költözött a család), majd 1946-tól ismét Szombathelyen kazánbiztos. *„Hivatalát beolvasztották a Megyei Tanács ipari osztályába, s csak szakértelmének köszönhette, hogy három pap gyermeke és napi szentmisehallgatása ellenére a helyén maradhatott. Mindig elvégezte a napi rózsafüzér imádságát, s velünk is gyakran vitázott teológiai kérdésekről.”* Brenner József általános helynök, a legfiatalabb Brenner fiú beszélt így édesapjáról.

(A családról, a gyermekkorról, a tanulmányokról, a papi emlékekről és a történelmi körülményekről József atyától kaptunk sok-sok szóbeli és írásbeli információt, fotókat és dokumentumokat, amelyek révén rész-

letesen és hitelesen tudjuk bemutatni Brenner János életét, személyiségét. Számos fontos ismeretet szerezhettünk az *Emberhalász, Isten Szolgája Brenner János* lapja című kiadványba írt személyes hangú és sokszor megható visszaemlékezéseiből is. A lapot a szombathelyi Martinus Könyv- és Folyóirat Kiadó jelenteti meg 2009-től. A vértanúságig vezető életút lehető legteljesebb megrajzolása érdekében még felhasználtuk Brenner János tanárainak, elöljáróinak, iskolatársainak, szemináriumi társainak, híveinek, tanítványainak és paptársainak emlékeit.)

Brenner József, az apa minden reggel úgy ment a munkahelyére, hogy betért a ferencesek közeli templomába, részt vett a korai szentmisén, és szentáldozáshoz járult. Az akkor még latin nyelvű szertartást Szunyogh Xavér Ferenc bencés szerzetes magyar-latin nyelvű, *Missale* című, a hívek használatára kiadott kis misekönyvéből követte. A hónapok első péntekén elvégezte szentgyónását. Vallásosságát, hitét munkatársai előtt sem titkolta, a misekönyvet az íróasztalán tartotta, amely mindenki számára látható volt. Ha utazott, a vonaton a rózsafüzér tizedeit imádkozta.

Hitvese, a kedves és nyugodt természetű Wranovich Julianna is gyakran vett részt szentmisén. A szentáldozásból merített lelki erőt ahhoz, hogy családanyai hivatását a lehető legjobban láthassa el, gyermekeinek

példát adjon. Isten ugyanis három fiúgyermekkel áldotta meg: László 1930-ban, János 1931-ben, József 1935-ben született Szombathelyen. Egész életében szerette és tisztelte a Szűzanyát, s rendkívüli módon segítette a sokgyermekes családokat, a szegényeket és az elesetteket. Támogatására mindenki biztosan számíthatott, még akkor is, amikor saját családja is szűkösen élt – a II. világháború alatti és utáni nehéz időkben. Úgy érezte, sokszorosan visszakapja azt, amit adott.

(Az édesanya önzetlen segítőkészsége és az édesapa elmélyült imaélete különösen követendő példa volt fiaiknak. Brenner János is szívesen segített másokat. Egy példa papi életéből: segédkezet nyújtott olyan, gondokkal küzdő családoknak, akik csak nehézségek árán tudták taníttatni papnak készülő gyermeküket.)

Brenner János 1931. december 27-én, védőszentjének ünnepén jött a világra. A ferences templomban keresztelték meg az év utolsó napján. Teljes neve: Brenner János Mária Tóbiás. A Brenner családban évszázados hagyománya volt a János keresztnévnek, ezért kapta ezt a nevet a másodszülött. A szülők a Szűzanya iránti tiszteletből, és oltalmát kérve, mind a három fiúgyermeküknek második névként a Mária nevet adták.

• • •

Brenner János

Ha...

Ha nem veszted fejed, mikor zavar van
S fejvesztve téged gáncsol vak, süket,
Ha kétkednek benned, s bízol magadban,
De érted az ő kétkedésüket,
Ha várni tudsz és várni sohse fáradsz
És hangok közt sem hazug a szád,
Ha gyűlölnek s gyűlölségből nem áradsz
S mégsem papolsz, mint bölcs-kegyes galád;

Ha álmodol – s nem csarnokod az álmod,
Gondolkodol – s becsülöd a valót,
Ha a sikert, kudarcot bátran állod,
S úgy nézed őket, mint két nagy csalót,
Ha elbírod, hogy igazad örökre
Maszlag gyanánt használják a gazok
S életműved, mely ott van összetörve,
Silány anyagból építsék azok;

Ha azt, amit csak nyertél, egy halomba
Van merszed egy kártyára tenni föl.
S ha vesztesz és elkezded újra nyomban
Nem is beszélsz a veszteség felöl,

Ha partnerod izmod, inad a célhoz
S a szíved is, mely nem a hajdani,
Mégis kitartasz, bár mi sem acéloz,
Csak akaratod int: „Kitartani!”

Ha szólsz a néphez a tisztesség a
Királyokkal jársz s józan az eszed,
Ha ellenség, de jó barát se sérthet
S mindenki számol egy kicsit veled,
Ha a komor perc hatvan pillanatja
Egy távfutás neked s te futsz vígan,
Tiéd a Föld s minden, ami rajta –
És – ami több – ember leszel, fiam.

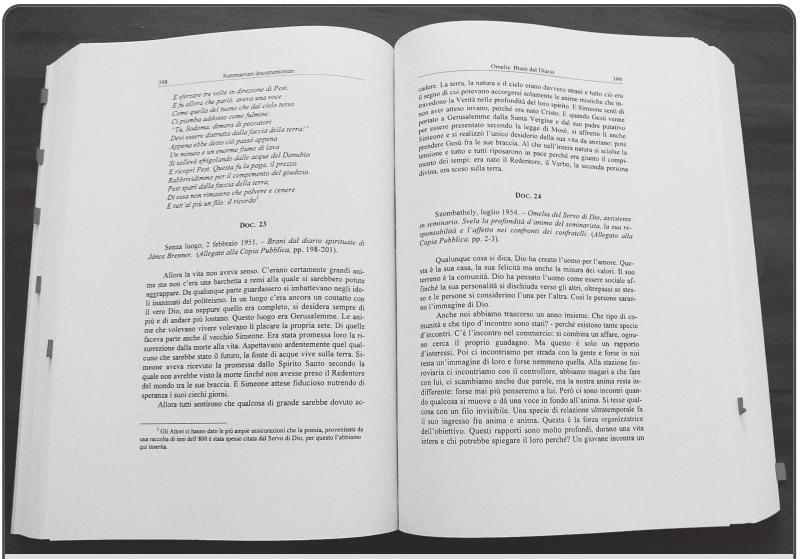

358 Summarium documentorum

E sferzare tre volte in direzione di Pest.
E le allora che parlò, aveva una voce
Come quella del tuono che dal cielo terso
Ci piombò addosso come fulmine.
"Tu, Scalma, dimora di peccatori
Devi essere distrutta dalla faccia della terra!"
Appena ebbe detto ciò passò appena
Un minuto e un enorme fiume di lava
Si sollevò gorgogliando dalle acque del Danubio
E ricoprì Pest. Questa fu la paga, il prezzo.
Rabbrividimmo per il compimento del giudizio.
Pest sparì dalla faccia della terra.
Di essa non rimasero che polvere e cenere
E tutt'al più un filo: il ricordo'.

Doc. 23

Senza luogo, 2 febbraio 1951. – *Brani dal diario spirituale di János Brenner.* (*Allegato alla Copia Pubblica*, pp. 198-201).

Allora la vita non aveva senso. C'erano certamente grandi anime ma non c'era una barchetta a remi alla quale si sarebbero potute aggrappare. Da qualunque parte guardassero si imbattevano negli idoli inanimati del politeismo. In un luogo c'era ancora un contatto con il vero Dio, ma neppure quello era completo, si desidera sempre di più e di andare più lontano. Questo luogo era Gerusalemme. Le anime che volevano vivere volevano lì placare la propria sete. Di quelle faceva parte anche il vecchio Simeone. Era stata promessa loro la risurrezione dalla morte alla vita. Aspettavano ardentemente quel qualcuno che sarebbe stato il futuro, la fonte di acque vive sulla terra. Simeone aveva ricevuto la promessa dallo Spirito Santo secondo la quale non avrebbe visto la morte finché non avesse preso il Redentore del mondo tra le sue braccia. E Simeone attese fiducioso nutrendo di speranza i suoi cinchi giorni.

Allora tutti sentirono che qualcosa di grande sarebbe dovuto accadere. La terra, la natura e il cielo erano davvero strani e tutto ciò era il segno di cui potevano accorgersi solamente le anime musiche che insegnavano la Verità nelle profondità del loro spirito. E Simeone sentì di non aver atteso invano, perché era nato Cristo. E quando Gesù venne portato a Gerusalemme dalla Santa Vergine e dal suo padre putativo per essere presentato secondo la legge di Mosè, si affrettò lì anche Simeone e si realizzò l'unico desiderio della sua vita da uomo: poté prendere Gesù fra le sue braccia. Al che nell'intera natura si scioglie la tensione e tutto e tutti riposarono in pace perché era giunto il compimento dei tempi: era nato il Redentore, il Verbo, la seconda persona divina, era sceso sulla terra.

Doc. 24

Szombathely, luglio 1954. – *Omelia del Servo di Dio, attestante in seminario. Svela la profondità d'anima del seminarista, lo mai responsabilità e l'affetto nei confronti dei confratelli.* (*Allegato alla Copia Pubblica*, pp. 2-3).

Qualunque cosa si dica, Dio ha creato l'uomo per l'amore. Questa è la sua casa, la sua felicità ma anche la misura dei valori. Il suo tempio è la comunità. Dio ha pensato l'uomo come essere sociale affinché la sua personalità si dischiuda verso gli altri, oltrepassi se stesso e le persone si considerino l'una per l'altra. Così le persone saranno l'immagine di Dio.

Anche noi abbiamo trascorso un anno insieme. Che tipo di comunità e che tipo d'incontro sono stati? – perché esistono tante specie d'incontri. C'è l'incontro nel commercio: si combina un affare, ognuno cerca il proprio guadagno. Ma questo è solo un rapporto d'interessi. Poi ci incontriamo per strada con la gente e forse in noi resta un'immagine di loro e forse nemmeno quella. Alla stazione ferroviaria ci incontriamo con il controllore, abbiamo magari a che fare con lui, ci scambiamo anche due parole, ma la nostra anima resta indifferente: forse mai più penseremo a lui. Però ci sono incontri quando qualcosa si muove e dà una voce in fondo all'anima. Si tesse qualcosa con un filo invisibile. Una specie di relazione ultratemporale fa il suo ingresso fra anima e anima. Questa è la forza organizzatrice dell'obiettivo. Questi rapporti sono molto profondi, durano una vita intera e chi potrebbe spiegare il loro perché? Un giovane incontra un

[1] Gli Attori ci hanno date le più ampie assicurazioni che la poesia, proveniente da una raccolta di inni dell'800 è stata spesso citata dal Servo di Dio, per questo l'abbiamo qui inserita.

Omelie. Brani dal Diario 359

A nyitott Positio

Tartalom

Előszó 6
Meghalt Krisztusért 8
Brenner János gyermekkora 11
A tanulás évei 31
A papság felé vezető úton 45
A lelkipásztor 71
Magyarország nyugati határán 73
A hívek körében 83
„... hogy szent lehessek” 88
A gyermekek és fiatalok nevelője 116
A gonosz támadása 125
Életet Krisztusért 133
Nyomozás, perek és ítéletek 157
Brenner János tisztelete 173
Akiknek példa 245
Hogy oltárainkon tisztelhessük 275
Molnár János: Brenner János atya vértanúsága
a 141. zsoltár fényénél – meditáció 317
Irodalom 341